

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

MODUŁ DYPLOMOWY:

KONWERSATORIUM LITERATUROZNAWCZE/JĘZYKOZNAWCZE I

(I rok, semestr 2 zimowy, 30 godzin ćwiczeń)

Prof. dr hab. Aleksandra Janowska

Z życia wyrazów

Tematem konwersatorium proponuję uczynić zagadnienia semantyczne i leksykalne w ujęciu synchronicznym i diachronicznym. Interesować nas będą kwestie związane z metodami opisu słownictwa współczesnego i dawnego, np. ujęcie strukturalne (pola leksykalne), badania kognitywne.

Omówione zostaną też zagadnienia, takie jak:

- problem opisu znaczenia wyrazów,
- zmiany semantyczne leksemów i ich przyczyny,
- zróżnicowanie leksykalne polszczyzny,
- stałość i zmienność słownictwa polskiego:
 - a. przyczyny wygasania słów,
 - b. powracające słowa,
 - c. sposoby wzbogacania zasobu słownego polszczyzny (zapożyczenia, neologizmy).

Wybrana literatura:

D. Buttler, *Rozwój semantyczny wyrazów polskich*, Warszawa 1978.

A. Markowski, *Wykłady z leksykologii*, Warszawa 2012.

Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat... pod red. Teresy Smółkowej (różne tomy),

S. Szober, *Życie wyrazów. T. 2. Zamieranie i przemiany wyrazów*. Kraków-Warszawa-Lublin-Łódź-Poznań-Wilno-Zakopane 1930.

K. Kleszczowa, *Tajemnice dynamiki języka*, Katowice 2012 (wybrane artykuły)

R. Tokarski, *Światy za słowami, Wykłady z semantyki leksykalnej*, Lublin 2013.

R. Grzegorzczkowska, *Wprowadzenie do semantyki leksykalnej*, Warszawa 2011.

Prof. dr hab. Bernadeta Niesporek-Szamburska

Tekst w dyskursie edukacyjnym

Przedmiotem zajęć stanie się analiza tekstów/gatunków typowych dla dyskursu edukacyjnego (teksty dzieci, kreatywne teksty uczniów, dialogi lekcyjne, wypowiedzi uczniów uzyskiwane w badaniach celowych, np. ankietach czy wywiadach, teksty pisane z myślą o odbiorcy dziecięcym).

Studenci zdobędą kompetencje w praktycznym wykorzystaniu zróżnicowanych metodologii i narzędzi lingwistycznych stosowanych do analizy tekstu/dyskursu, jak:

- narzędzia socjolingwistyczne i lingwistyczne (systemowe),
- kognitywne (JOS),
- elementy narzędzi statystycznych, metod pedagogicznych,
- a także przekraczające granice językoznawstwa elementy metod nawiązujących do kategorii wspólnych z literaturoznawstwem czy kulturoznawstwem (jak np. nadawca (podmiot mówiący) i adresat, temat i intencja komunikacyjna, punkt widzenia i perspektywa, komponenty kulturowe, „idea” całościowa) – sięgające do wieloaspektowych narzędzi **stylistycznych** czy **tekstologicznych**, **krytycznej analizy dyskursu** lub do **humanistyki środowiskowej**

Rezultatem wspólnych działań analitycznych staną się próby interpretacji badanych tekstów, np. określenie sprawności językowej uczniów (w określonym zakresie), określenie jakości interakcji: nauczyciel – uczeń, opisy fragmentów językowego obrazu dziecięcego świata, opisy perspektyw narracyjnych itp.

Przewiduję także – w zależności od zainteresowań uczestników konwersatorium – włączenie do analiz wybranych przez studentów materiałów i tekstów.

Wybrana literatura:

1. Bartmiński J. (2010), Pojęcie „językowy obraz świata” i sposoby jego operacjonalizacji, [w] Jaka antropologia literatury jest dzisiaj możliwa, red. Przemysław Czaplinski, Anna Legeżyńska, Marcin Telicki, Poznań, s. 155-178.
2. Czachur W. (2011). Dyskursywny obraz świata. Kilka refleksji. „Tekst i dyskurs – text und diskurs” nr 4.
3. Czech C., *Krytyczna Analiza Dyskursu i jej zastosowanie na gruncie pedagogiki porównawczej*, „Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja” 2010, nr 4.
4. Duszak A. (1998). Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa. Warszawa.
5. Gajda S. (2001). Nowe społeczności dyskursywne a edukacja komunikacyjna. [W:] J. Bralczyk, K. Osiołek-Kłosińska (red.). Zmiany w publicznych zwyczajach językowych. Warszawa.
6. Guzik B. (2003). Powinnościowy model języka w dyskursie edukacyjnym. Kraków.
7. Hymes D.L. (1980). Socjolingwistyka i etnografia mówienia. [W:] Język i społeczeństwo. Wybrał i wstępem opatrzył M. Głowiński. Warszawa 1980, s. 41–82.
8. Kawka M. (1999). Dyskurs szkolny. Zagadnienia języka. Kraków.
9. Nocoń J. (2009). Podręcznik szkolny w dyskursie dydaktycznym – tradycja i zmiana. Opole.
10. Rittel T., Rittel S.J. (2015). Dyskurs edukacyjny. Zagadnienia – znaczenia – terminy. Wybór i opracowanie. Kraków.
11. Skowronek B. (1999). O dialogu na lekcjach w szkole średniej. Analiza pragmatyczno-językowa. Kraków.
12. Van Dijk T.A. (2001). Badania nad dyskursem. [W:] T.A. Van Dijk (red.). Dyskurs jako struktura i proces, przeł. G. Grochowski. Warszawa.
13. Wiśniewska H. (2005). Dyskurs edukacyjny jako neologizm w nauczaniu integrującym. [W:] E. Kozak-Czyżewska, D. Dybel, B. Kepa (red.). Współczesne tendencje rozwoju pedagogiki wczesnoszkolnej. Kielce.
14. Zaczyński W. (2000). Praca badawcza nauczyciela. Warszawa.
15. Żydek-Bednarczuk U. (2005). Wprowadzenie do lingwistycznej analizy tekstu. Kraków.

dr hab. Iwona Gralewicz-Wolny, prof. UŚ

Współczesne prozaiczki polskie

Zajęcia poświęcone utworom prozatorskim rodzimych autorek współczesnych. Kluczem poszczególnych spotkań konwersatoryjnych będzie osobowość literacka utytułowanych pisarek oraz interesujących debiutantek manifestowana w powieściach i opowiadaniach najczęściej komentowanych i komplementowanych zarówno przez krytykę literacką, jak i przez tzw. czytelników nieprofesjonalnych. Na liście proponowanych lektur znajdują się utwory m.in. Barbary Sadurskiej, Małgorzaty Tulli, Joanny Rudniańskiej, Doroty Kotas, Olgi Tokarczuk, Miry Marcinów czy Bronki Nowickiej (uzupełniać tę listę będą nazwiska autorek zgłoszone przez uczestniczki i uczestników konwersatorium). W perspektywie projektowanej pracy magisterskiej wspólna rekonstrukcja na drodze analizy i interpretacji katalogu tematów i form charakterystycznych dla twórczości wybranych autorek (ze zwróceniem uwagi na podobieństwa i różnice proponowanych przez nie ujęć) będzie dobrą okazją do rozpoznania tematycznych oraz ćwiczeń z zakresu warsztatu badawczego.

dr hab. Leszek Zwierzyński, prof. UŚ

Wyobraźnia poetycka (romantyczna i modernistyczna)

Na konwersatorium podejmiemy próbę poznania poprzez wyobraźnię poetycką najdziwniejszych rejonów romantycznych światów. Będziemy badać kolejne poetyckie tematy (domu, węża, kompleksu Charona i Ofelii, symboliki kola i światła) W poezji chciałbym szukać jednak nie czegoś ogólnego, lecz jednostkowego odczuwania, przeżywania rzeczywistości. Wyobraźnia pozwoli zanurzyć się w romantyczne żywioły – w wodną głębinę, ziemskie otchłanie, lecz także wzlecieć w przestwory, oglądać je w szaleństwie lotu, a potem wyjść poza formy i dotknąć samej materii (granitu, marmuru i ognia i wody). W tym celu

śledzić będziemy mniej znane aspekty obrazu poetyckiego – romantyków, lecz także Leśmiana, tego jak formy poetyckie otwierają nowe doświadczenia, przekraczanie tego, co dotykalne i oczywiste. Światy mistyczne, urojone lecz także świat romantycznych realnych przedmiotów – codziennych, zwykłych. Śledzić będziemy także przestrzenie graniczne poezji Leśmiana – jego zaświaty przedstawione, lecz również niezwykle objawiające świat jako chaos i kosmos, nowe obrazy jego poezji. Spróbujemy skonkretyzować figury poetyckie (wyjście poza gramatykę) w jakie Leśmian, Słowacki i Herbert ujmują to, co niewyraźne. By to zrozumieć sięgniemy do Kabały, gnozy i myśli hermetycznej.

Wybrane utwory wymienionych poetów:

A. Mickiewicz, Wiersze; A. Mickiewicz, Pan Tadeusz; J. Słowacki, Wiersze; J. Słowacki, Beniowski; J. Słowacki, Sen srebrny Salomei; C. Norwid, Vade-mecum; B. Leśmian, Wiersze; Z. Herbert, Wiersze; M. Białoszewski, Wiersze; P. Huelle, Opowiadania na czas przeprowadzki.

Teksty teoretyczne:

G. Bachelard, Wyobrażenia poetycka, Warszawa 1975; G. Poulet, Metamorfozy czasu, Warszawa 1977; Szkoła genewska w krytyce, Warszawa 1998; P. de Man, Struktura intencjonalna obrazu romantycznego, „Pamiętnik Literacki” 1978, z. 3; Ślady, zerwania, powroty. Metafizyka i religia w literaturze współczesnej, Kraków 2015; T. Kunz, „Ja: pole do przypisu”. Miron Białoszewski, czyli literatura jako forma istnienia, „Teksty Drugie” 2006, nr 5.